

Steven Blockmans: The European Union's Relations with the Western Balkans.

The Hague: T.M.C Asser Press, 2007; XXXVI + 421 blz.; £ 60,-; ISBN: 978-90-6704-258-1

Deze studie bevat een gedetailleerde analyse van de huidige betrekkingen van de Westelijke-Balkanlanden met de Europese Unie en aanverwante instellingen. Het gaat om Kroatië, Bosnië en Herzegovina, Servië, Montenegro, Macedonië en Albanië. Stond de EU in de jaren '90 nog aan de kant en liet zij de Verenigde Staten en de NAVO ('that acted decisively to stop the war in Bosnia-Herzegovina and the crisis in Kosovo') het werk opknappen, in de nasleep van de Kosovo-crisis kwam de Unie zelf in actie: ze vaardigde sancties uit, bemiddelde in politieke overeenkomsten, 'launched its first-ever police and military missions and directed economic legal and administrative reforms'. Deze grotere bemoeienis met de Westelijke Balkan ging overigens wel gepaard met verwarring en onzekerheid binnen de EU. Toch acht Blockmans het uiterst noodzakelijk dat er stabiliteit komt in deze regio. Een verkeerde aanpak van de nog bestaande etnisch-territoriale en constitutionele knelpunten kan ernstige en destabiliserende gevolgen hebben, zoals een verhoogde kans op politiek extremisme, georganiseerde misdaad, illegale economische activiteiten, terrorisme, gewapend conflict en nieuwe verplaatsingen van groepen mensen. Tegen deze achtergrond geeft de auteur een grondige analyse van bemoeienis en rol van de diverse internationale organisaties (in het bijzonder de EU en met haar verbonden instituties), die zich met de genoemde landen hebben beziggehouden en nog bezighouden. Hierbij komt het begrip 'conditionality' (aan welke voorwaarden moeten de betrokken landen voldoen om zich nauwer bij de EU te kunnen aansluiten) uitgebreid aan de orde. Kroatië (het land dat het verst is gevorderd op het traject richting EU en waarmee 'accession negotiations' zijn begonnen) staat model voor de rest van de landen van de regio.

De auteur doet aanbevelingen ter versterking van de rol van de Europese Unie in de Balkan. Hij pleit voor een nieuwe impuls aan hervormingen op diverse gebieden en aan een (herziene) vorm van betrokkenheid van de Balkanlanden bij de 'Euro-Atlantic security organisations', onder het leiderschap van de EU. De EU dient de Balkanlanden op zijn minst het perspectief van een EU-lidmaatschap te bieden, zodat zij kunnen integreren in de 'European Mainstream'. En voor een eventueel lidmaatschap dienen zij te voldoen aan 'tough political, economic and legal conditions'. (F.v.d.B.)

Frans Becker, Menno Hurenkamp & Monika Sie Dhian Ho (red.): Het ongemak over Europa [Wiardi Beckman Stichting (WBS) Jaarboek 2008].

Amsterdam: WBS/Uitgeverij Mets & Schilt; 2008; 216 blz.; 25,- euro; ISBN: 978-90-5330-641-3

De Partij van de Arbeid bevindt zich in een moeilijke positie. Terwijl zij de Europese integratie omarmt qua beleid en activiteiten, kan zij er niet omheen dat een steeds grotere groep in haar achterban beduidend eurosceptischer is. Met deze gedachte in het achterhoofd is het zeer interessant het jaarboek van het wetenschappelijk instituut van de PvdA, de Wiardi Beckman Stichting, te lezen. Dit boek, *Het ongemak over Europa*, behandelt het ongemak van in het bijzonder de sociaal-democratie met het fenomeen 'Europa'. Het tracht een verklaring te vinden voor de verdeeldheid binnen de achterban: 'de scheidslijn tussen meer positief gezinden en de critici van de Europese integratie loopt dwars door de eigen achterban en het electoraat heen.' Vooral het gebrek aan democratisering, politisering van de discussie over Europa en de agressieve lastercampagne van de SP ter linkerzijde worden in het boek als de oorzaken naar voren gebracht. Het boek omvat een uitgebreide en vaak treffende analyse van het ongemak van de sociaal-democratische achterban met het Europese integratiepro-

ces. Ligt de interne markt, de rechtspolitiek van het Europese Hof of het feit dat het een eliteproject betreft ten grondslag aan het Nederlandse ongemak? Of moeten we de basis daarvan toch meer zoeken buiten Europa, in de afwezigheid van Europa op het internationale toneel en een voor Nederland teleurstellend Atlantisch bondgenootschap? De vraag blijft echter in hoeverre een analyse van het ongemak over 'Europa' relevant is. De machtsconstellatie 'Europa' kan ook worden opgevat als een gegeven, waarbinnen (veel interessantere en voor Nederland relevantere) discussies en onderhandelingen over diverse Europese beleidskeuzen plaatsvinden. Tegenwoordig lijkt de EU echter een populair onderwerp om onvrede over te uiten. In het bijzonder de linker- en rechterflanken van het politieke spectrum bedienen zich al langer van een luidruchtige kritische houding ten opzichte van Europa. Is dit een reden voor de PvdA om haar standpunten te heroverwegen? Uiteraard niet, maar het zou enkele constatering uit het jaarboek van de WBS mee kunnen nemen tijdens de campagne voor de traditioneel impopulaire Europese verkiezingen van juni a.s. (J.M.)

J. van der Putten: Chinese tekens.

Amsterdam: Uitgeverij Mets en Schilt, 2008; 290 blz.; 20,- euro; ISBN: 978-90-5330-341-2

Ronkende rochels, ferm uitgestoten fluimen, het thema toilet; het zijn de alliteraties die de auteur van *Chinese tekens* niet wil behandelen, omdat het de bekende verhalen over China zijn. Het doel van het boek is volgens de auteur daarentegen de clichés over het land onderuit te halen. Obscure eetgewoonten, de ondoorgrondelijke gevoelsloze Chinees, de discussie over het beleid van Mao Zedong, en de uitwassen van de één-kind-politiek zijn o.a. de thema's die wél behandeld worden. Dit maakt echter

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. Bijdragen aan deze aflevering werden verzorgd door Jurriaan Middelhoff (J.M.), tot 1 februari jl. verbonden aan het *Clingendael European Studies Programme* (CESP); Sanne Kamerling (S.K.) en Sico van der Meer (S.v.d.M.), beiden werkzaam bij het *Clingendael Security and Conflict Programme* (CSCP); en door Fenna van den Burg (F.v.d.B.).

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

deel uit van de vrij standaard reeks van onderwerpen waar interesse voor is in het Westen. Bovendien gaat dit juist uit van de clichébeelden die het Westen zou hebben ten opzichte van China. In deze zin is het boek tegenstrijdig te noemen. Ook qua schrijfstijl is het boek niet geheel logisch. Los van ouderwetse stijlvormen als alliteraties, die vaak erg gezocht overkomen, lopen de alinea's voor de lezer niet altijd vloeiend in elkaar over. De logische lijn of argumentatie wordt daardoor soms onderbroken. Gelukkig zijn er ook genoeg positieve dingen over het boek te vertellen. Zo worden ook maatschappelijke misstanden behandeld, inclusief schokkende details over kinder- en vrouwenhandel, het toenemend belang dat aan geld en materie wordt gehecht, alsmede het taboe op seksuele voorlichting, veroorzaakt door een preutse generatie ouders. Dit leidt tot verbazingwekkende verhalen, geïllustreerd door anekdotes. Dit zijn de meer interessante passages van het boek over het hedendaagse China. Het voorstellen van de auteur een andere invalshoek te kiezen, komt dus niet geheel uit de verf, maar toch is *Chinese tekens* een informatief boek, vooral door de gedetailleerde informatie en (persoonlijke) anekdotes. Want hoewel anekdotes geen sterk bewijs zijn om algemene clichés te ontcrachten, zijn ze wel gemakkelijk om te lezen en tot de verbeelding sprekend. (S.K.)

Frank Kuipers: No Dream Ticket to Security. PNR Data & Terrorism.

The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael. Security Paper No. 5, 2008; 69 blz.; ISBN: 978-90-5031-754-2

Als een middel ter bestrijding van het terrorisme verplichtte de Europese Commissie op 6 november 2007 de Europese vliegtuigmaatschappijen de 'Personal Name Records' (PNR's) van hun passagiers vrij te geven, teneinde een risicoanalyse van deze passagiers te kunnen

maken. Kuipers zet uiteen wat PNR's zijn, waarin ze verschillen van gewone passagierslijsten en hij gaat na of ze werkelijk bijdragen aan de veiligheid. Hij betwist, als conclusie, vooralsnog de waarde van PNR-data. In elk geval is er sprake van onduidelijkheid of zij werkelijk bijdragen tot grotere veiligheid, mede als gevolg van 'lack of information on how to frame the results achieved thus far'. Een probleem is het gebrek aan openheid van de kant van de beleidsvoerders ('policymakers'). Zij die verantwoordelijk zijn voor het ontwerpen van het counterterrorismebeleid, blijken steeds opnieuw niet bereid het publiek mee te delen welke informatie hen ervan overtuigde 'that PNR data contributes to counterterrorism efforts'. Dit kan twee dingen betekenen: ofwel er zijn geen duidelijke resultaten, ofwel die worden geheim gehouden. In elk geval kan men zich geen oordeel vormen over de effectiviteit van de maatregel. Een van de suggesties van de auteur om te komen tot een beter begrip in Nederland van de werking van de maatregel, zou het ontwikkelen van een 'pilot program' van een 'tijdelijke Passenger Information Unit' kunnen zijn. Men kan dan nagaan hoe dit werkt en 'get acquainted with the program's merits and detriments through first-hand experience'. De voorlopige resultaten van die studie zouden dan wel openbaar gemaakt moeten worden (blz. 58). (F.v.d.B.)

Anoushiravan Ehteshami & Mahjoub Zweiri (red.): Iran's Foreign Policy. From Khatami to Ahmadinejad.

Reading: Ithaca Press, 2008; 149 blz.; \$ 54,50; ISBN: 978-0-863-72324-7

Deze bundel is de weerslag van een conferentie over het Iraans buitenlands beleid onder president Khatami, die al in maart 2005 in Groot-Britannië werd gehouden. Dat het boek pas in 2008 verscheen, is als rijkelijk laat te karakteriseren. Hoewel de

samenstellers in het voorwoord laten weten dat de negen opgenomen bijdragen na de conferentie nog zijn bijgewerkt om de ontwikkelingen sindsdien mee te nemen, maakt dit slechts ten dele iets goed. Er is sinds 2005 immers nogal wat veranderd in de buitenlandse betrekkingen van Iran: de gematigde, relatief pro-Westerse Khatami werd als president opgevolgd door de veel radicalere Ahmadinejad, hetgeen de verstandhouding tussen Iran en de rest van de (Westerse) wereld aanzienlijk heeft verslechterd. Doordat de nadruk van deze bundel, ondanks de titel, toch vooral op het bewind van Khatami ligt, lijkt het vooral een boek met historische waarde te zijn. De auteurs schrijven echter niet uitsluitend vanuit een historische invalshoek, zodat de aard van het boek onduidelijk blijft. Is het nu een boek over de recente Iraanse geschiedenis of over de recente én huidige internationale betrekkingen van Iran? Indien dat laatste is beoogd, voldoet het boek zeker niet aan de verwachtingen. Houdt men echter het eerste, historische doel voor ogen, dan bieden de bijdragen best een aardig inkijkje in het buitenlands beleid van president Khatami. Toch wreekt zich ook hier het enigszins onsamenhangend karakter van de bundel. In de negen relatief korte hoofdstukken worden diverse thema's behandeld, die elkaar soms overlappen, maar tegelijk grote gaten laten vallen. Zo behandelen maar liefst twee hoofdstukken de relaties tussen Iran en Groot-Britannië, terwijl de verhouding met de Verenigde Staten slechts aan de orde komt in relatie tot de kwestie-Irak. Het boek biedt geen totaaloverzicht en de waarde ervan blijft daardoor beperkt tot detail-observaties die voor de kenner interessant kunnen zijn, maar voor de geïnteresseerde leek moeilijk in het grotere plaatje te passen zijn. Wellicht dat het boek alsnog aan actuele waarde wint indien Khatami in juni opnieuw tot president wordt gekozen. (S.v.d.M.)